

Preek 1.1.2017

Oude Lutherse Kerk te Amsterdam

Alan Swanson

Vrienden van Christus. Vrienden van onze gemeente. Vrienden van elkaar.

Wat een dag – zondag, tegelijkertijd de laatste dag van de laatste week van het oude jaar en de eerste dag van een heel nieuw jaar. We staan op de drempel van wat al is gebeurd en van wat komt; aan de deur van hoop en verwachting, van mogelijkheden en verrassingen, daarover spreken onze teksten vandaag. Deze teksten bieden veel spreeklijnen aan, maar ik zie er drie die van speciaal belang zijn aan het begin van een jaar, aan het begin van ons jaar: aanvang, gemeenschap en geloof.

De lezing van Numeri geeft ons de zegen van Aäron, woorden die we vaak horen. Belangrijk is dat die woorden ons van God zijn gegeven; ze hebben als doel God en mensen samen te brengen in gemeenschap. We gebruiken de woorden vaak aan het eind van een dienst als herinnering aan die gemeenschap, als herinnering aan een verbond met allen die geloven. Het is, kun je zeggen, de regenboog uitgedrukt in woorden. Zoals God Noach de regenboog heeft gegeven als belofte en teken van een nieuw begin van een nieuwgeboren wereld, zo heeft hij door Mozes aan Aäron woorden van troost en gemeenschap van gelovigen gegeven. Hij zal ons zegenen en beschermen; het licht van zijn gelaat zal over ons schijnen. Hij zal ons genadig zijn, hij zal zijn gelaat aan ons toewenden en ons vrede geven. Een machtige belofte.

Hieraan gelijk is de simpele constatering van het begin in het evangelie, toen Jezus' ouders hem naar de tempel brachten om besneden te worden en een naam te krijgen, ook tekenen van een nieuw begin in de menselijke gemeenschap. Hier is het ook goed om eraan te herinneren dat de naam Jezus al gegeven was door God vóórdat Maria wist dat ze een kind verwachtte.

Paulus' brief aan de Galaten gaat ook over een begin, een nieuw leven dat begint met geloof — “nu het geloof gekomen is, staan we niet langer onder toezicht want door het geloof, en in Christus Jezus bent u allen kinderen van God” (Galaten 3: 25-26) — En hij gaat verder door te onderstrepen dat we “één met Christus geworden” zijn, dat wij “met Christus omkleed” zijn.

De vraag moet dan zijn, wat is dat geloof? We zeggen vaak “Ik geloof ...” maar wat is het dan waarin we geloven? Soms is dat vaag, onduidelijk, als achter een sluier; misschien is het iets dat niets eist van ons, iets dat ons niet uitdaagt tot nieuwe gedachten en denkwijzen. En acties.

Hierdoor wordt het veel makkelijker voor mij, want Luther heeft veel gesproken en geschreven over geloof. Zijn hoofdthema, dat door alles wat hij zei en schreef doorklonk, was *Sola fide* – geloof alleen. Maar, hoe werkt dit *sola fide*, wat zijn de consequenties, de eisen ervan? Hij drukt het veel beter uit dan ik zou kunnen en ik citeer hem dan ook graag:

“Geloof,” zegt hij in het voorwoord van zijn vertaling van Paulus' brief aan de Romeinen, “is Gods werk in ons, dat ons verandert en dat de wedergeboorte van God

geeft. (Johannes 1:13). Het maakt ons tot totaal verschillende mensen. Het verandert ons hart, onze geest, onze gedachten en al onze krachten. Het brengt de Heilige Geest mee. Ja, het is een levend, creatief, actief en krachtig ding, dit geloof. Geloof kan niet voortdurend goede werken doen; niet stoppen met vragen of goede werken zouden moeten worden gedaan, maar voor iedereen die vraagt, heeft gevraagd en dat nog steeds doet zonder ophouden. Iedereen die geen goede werken doet op deze wijze is een ongelovige.

“Geloof is een levend, gewaagd vertrouwen op Gods genade. ... De Heilige Geest maakt dit mogelijk door het geloof. Vanwege geloof, jij, vrij, vrijwillig, met vreugde goed doen voor iedereen, iedereen te dienen, liefde te geven en lof te zingen van de God die je zo'n genade heeft laten zien. Op die manier is het net zo onmogelijk om geloof en werk van elkaar af te zonderen als het is om warmte en licht te scheiden van vuur! ... Vraag God om geloof te laten werken in je ...”

Toen Luther zei dat “Geloof Gods werk in ons is” nam hij de centrale betekenis van het Griekse woord πίστις (piste)/πίστις [pistis], dat wil zeggen geloof als iets dat wordt gegeven van God. Het beste dat wij kunnen doen is dat aan te nemen. We hebben in alle drie de lezingen voor vandaag gaven van God aan ons gekregen — een zegen, een naam en geloof.

In dit stuk geeft Luther ook antwoord aan critici van twee kanten: degenen die eisen “geloof *en* werken” en degenen die zeggen dat met de gaven van het geloof ze nu geen werken meer hebben te doen. Luther zei keer op keer: “Geloof zonder goede werken is dood.” Hiermee wil hij onderstrepen dat geloof altijd actief is en aan anderen gericht.

Geloof werkt in twee richtingen, lijkt het mij. Volgens Paulus brengt geloof ons, iedereen, dichtbij God. We worden, zegt hij, “kinderen van God.” Maar dat feit dat wij kinderen van God zijn dwingt ons naar buiten, naar anderen, naar de grote gemeenschap van de wereld. Geloof, *pistis*, impliceert, zowel voor Luther als voor Paulus, gemeenschap die niet apart van de wereld is. We zouden ons niet weg van de wereld moeten bewegen: het is eerder andersom, we moeten *in* de wereld gaan.

Verder spreekt Paulus duidelijk over wat die wereld is. Eén met Christus te zijn heeft gemeenschappelijke consequenties. Met geloof hebben we een nieuw begin in een nieuwe gemeenschap, een gemeenschap waarin geen Joden of Grieken meer zijn, slaven of vrijen, mannen of vrouwen. We kunnen voortzetten – zonder wit of zwart, zonder hetero of homo, zonder migranten of *natives*, zonder - nu ja, *you name it*. Dus: geloof is het scheppen van, zorgen voor, en bewaren van de gemeenschap die de wereld om ons heen is. Er is geen “Mijn geloof *is*” zonder “Mijn geloof *doet*”!
Amen.